

یادداشت

اسرائیل نمی تواند برنده باشد

محمد مهدی مظاهری

تحلیلگر مسائل بین الملل

در روزهای اخیر اخبار بسیاری در رابطه با ابراز تمایل دولت دونالد ترامپ برای مذاکره با ایران منتشر شده است، اخباری که نشان می دهد رئیس جمهور آمریکا دو گزینه مذاکره با جنگ و نابودی مراکز هسته‌ای و حساس کشور را پیش روی مقامات کشورمان گذاشته است. با توجه به رویکرد دولت ترامپ در قبال رئیس جمهور اوکراین در کاخ سفید و صحنه‌های توهین و تحکم به زلنسکی توسط رئیس جمهور آمریکا و معاونش ، عجیب نبود که پاسخ ایران به درخواست آمریکا برای مذاکره منفی باشد. مقامات کشورمان با لحاظ «اصل عزت» در سیاست خارجی، اعلام کرده اند که مذاکره با قلدری و از موضع بالا را نمی پذیرند و چنین چیزی را اساساً مذاکره نمی دانند. تا قبل از انتشار تصاویر تأسف برانگیز تحقیر زلنسکی در کاخ سفید، شاید پاسخ فعلی ایران برای بسیاری قابل درک نبود، اما امروز به نظر می رسد دنیا هم درک بهتری از این قضیه پیدا کرده که ایران نمی خواهد در شرایطی که برای اوکراین ایجاد شد قرار بگیرد و به رئیس جمهور آمریکا اجازه چنین یکه تازی هایی را بدهد. به ویژه که همچون موقعیت اوکراین، رئیس جمهور آمریکا معتقد است ایران نیز پس از جنگ غزه و لبنان، سقوط بشار اسد و ترور سران مقاومت تضعیف شده و مجبور است به هر شرایطی که آمریکا تعیین می کند، ت رن دهد. بر این اساس به نظر می رسد تا این مرحله رد مذاکره از موضع نابرابر و امرانه، سیاستی هوشمندانه بوده است. با این وجود نکته‌ای که نباید از آن غفلت کرد، این است که رژیم اسرائیل یکی از اصلی ترین بازیگران منطقه است که از مخالفت ایران با مذاکره سود می برد، مقامات تندروی این رژیم خواهان حل و فصل پرونده هسته‌ای ایران از طریق دیپلماسی نیستند و در ماه های اخیر نیز تمام تلاش خود را برای متقاعد کردن دولت ترامپ به حمله مشترک به ایران انجام داده اند. بنابراین بسیار ضروری است که ضمن تن ندادن به مذاکرات تحت فشار و ارباب، شرایط را به گونه‌ای مدیریت کنیم که رژیم اسرائیل نتواند برنده نهایی آن باشد و نتواند کشور را به ورطه جنگ بکشانند و زیرساخت هایی را مورد حمله قرار دهد که سال ها برای تهیه و تدارک آنها وقت و هزینه کرده‌ایم. برای تحقق این هدف دستگاه سیاست خارجی کشور باید این نکته را مد نظر داشته باشد که در سیاست خارجی بجز اصل اساسی «عزت»، اصول «حکمت و مصلحت، نیز باید مد نظر قرار بگیرند، طبق اصل حکمت، رفتار و گفتار خردمندان، اندیشیده و محاسبه شده باید مورد استفاده قرار بگیرد و از تصمیمات و اقدامات دفاعی و بدون حساب پرهیز شود، بر این اساس لازم است در مقطع حساس کنونی موضع گیری در رابطه با مذاکره و پرونده هسته‌ای کشور تنها به افراد متخصص و نخبه در وزارت خارجه سپرده شود و گروه‌ها و افراد مختلفی که در عرصه داخلی به نحوی دارای تریبون هستند، از طرح نظرات غیر اصولی با مصرف داخلی، که می تواند تبعات جدی بین المللی برای کشور داشته باشد، پرهیز کنند. همچنین مقامات وزارت خارجه نیز باید به طور شفاف و مشخص اعلام کنند که جمهوری اسلامی ایران نه باصل مذاکره، بلکه با «مذاکره نابرابر» مخالف است و از این طریق مشروعیت و مقبولیت بین المللی و انکش ایران را بالا ببرند و حامیانی را برای موضع خود پیدا کنند، کما اینکه موضع دفتر نمایندگی ایران در سازمان ملل مبنی بر اینکه «مذاکره برای دست یابی به هدف رفع نگرانی از احتمال نظامی شدن برنامه هسته‌ای ایران قابل بررسی است، اما برای برچیدن برنامه صلح آمیز هسته‌ای ایران خیر»، در همین راستا قابل تفسیر و ارزیابی است. بر این اساس لازم است ایران گفت وگو‌ها و رایزنی های مختلف و مداومی با کشورهای منطقه و همچنین قدرت های اروپایی داشته باشد و اطمینان حاصل کند که روزنه های دیپلماتیک برای رفع چالش های کشور به طور کلی بسته نشوند. از سوی دیگر بر اساس اصل مصلحت، دستگاه سیاست خارجی کشور و تصمیم گیران باید انعطاف پذیری لازم برای حل مضللاتی که به طور مزمن دامن گیر کشور شده اند را داشته باشند و به گونه ای حکیمانه بار تحریم‌ها را زوری دوش ملت ایران بردارند. انکار مشکلات موجود و سکوت در برابر آنها به بهانه نامید نکردن مردم دیگر گروهی از معضلات کشور را باز نمی کند. بر کنسی پوشیده نیست که متأثر از اختلاف ایران با قدرت های جهانی، وضعیت اقتصاد ایران در سال های اخیر بسیار نابسامان بوده است، تحریم های بین المللی و نوسانات نرخ ارز زندگی روزمره را برای اقشار مختلف مردم دشوار ساخته و لزوم و در درن تحریم‌ها با خود آفاتی همچون عدم شفافیت، فساد و ناکارآمدی را به بار آورده است. ضمن اینکه در اوج فشارهای اقتصادی که بر جامعه وارد می شود، ارز حاصل از صادرات کشور در حساب های بانکی کشورهای طرف معامله با ایران بلوکه گردیده و هیچ یک از دولت های گذشته نیز توفیقی در آزادسازی آنها نداشته اند. بر این اساس مصلحت حکم می کند که در عرصه سیاست خارجی انعطاف پذیری بیشتری از خود نشان دهیم، فضای ملتهبی که پیرامون سیاست ها و برنامه های ایران در عرصه منطقه ای و جهانی شکل گرفته را آرام سازیم و کشور را از صخره سخت تحریم‌ها عبور دهیم. این امر یکی از وعده های رئیس جمهور محترم بود و طبق گفته مولای متقیان، «وفای به عهد از نشانه های افراد متدین است».

فاطمه مهاجرانی در گفت وگو با «آرمان ملی»:

دولت به پشتوانه مردم خسته نمی شود

و کارش را انجام می دهد

باید وفاق به گونه‌ای محقق شود که بیشترین

وفاق با مردم باشد

رئیس جمهور خیلی روی معیشت مردم تاکید

دارند

قانون حجاب شاید در دهه ۶۰ جواب می داد ولی

در دهه ۱۴۰۰ جواب نمی داد

آقای پزشکیان به شدت تمام تلاش خود را در

مورد نگهداری ظریف به کار بست

◀ **مفهوم وفاق ملی طی ۶ ماه گذشته بسیار مورد استفاده قرار گرفته و اتفاقات مختلفی باعث شده تا وفاق ملی با فرآنت های مختلفی همراه شود مخصوصا اتفاقاتی مثل استیضاح آقای دکتر همتی و استعفای آقای دکتر ظریف، با این شرایط می توان وفاق ملی همان چیزی است که رئیس جمهور شش ماه گذشته مطرح کرد یا نیازمند بازتعریفی نسبت به شرایط کنونی است؟**
اصولا یک فاصله ای وجود دارد بین جایی که واژگان انتزاعی نظیر وفاق به زبان می آید و به عنوان شعار مطرح می شود تا جایی که آنها اجرا می شوند. یک فاصله ای که معمولا در عمل هم بسیار می گویم فاصله بین دست و زبان زیاد است، اینجا هم فاصله بین نظر و عمل بسیار زیاد است. اگر این موضوع به این راحتی قابل حصول بود که در طول این چهار دهه حاصل شده بود. این موضوع موضوع سخت و دشواری است. به نوعی موضوعی است که به نظر سهل است ولی سهل متنوع و جز موضوعات پیچیده است به جهت اینکه به نوعی اولاً باید یک جاهایی موفقیت را به دیگران ارجاع بدهیم دوما باید مراقبت کنیم که پایگاه اصلاح طلبان و جامعه و رای های خاکستری خیلی ها همت کردند تا این انتخابات به پیروزی رسید باید مراقبت شود که این پایگاه اجتماعی از دست نرود و این پایگاه رای که خیلی هم پایگاه رای قوی نبود از دست نرود. به هر حال وقتی شما عدد و رقم ها را مقایسه می کنید می بینید واقعا پایگاه رای خیلی قوی نبود و همین هم کافی است شما با میزان مشارکت در انتخابات مجلس مقایسه کنید بعد متوجه می شوید که واقعا افرادی که پای صندوق آمدند به نیت تغییر آمدند و این تغییر خیلی کار آسانی نیست و مسیرش هم در حال طی شدن است و همین مسیر است. ولی طبیعتا باید جوری طی شود که هم گروه های دیگر و رقبا کار دولت را کار خودشان بدانند، موفقیت دولت را موفقیت خودشان بدانند و از طرف دیگر این پایگاه از دست نرود. لذا این کار بسیار کار دشواری است. من معتقدم باید همانگونه که همه ما باید به وفاق ایمان داشته باشیم و به وفاق مومن باشیم تا بتویم از این گردنه های صعبی که در آن هستیم عبور بکنیم و آن شاه... به جایی برسیم که وفاق به گونه ای محقق بشود که بیشترین وفاق با مردم باشد این موضوع مهمی است.

◀ **بسیاری مطرح می کنند که وفاق ملی باید بین دولت و جامعه مطرح می شد تا میان قوا و دستگاه های حاکمیتی، از نظر شما بهتر نبود آقای پزشکیان پیش از تعامل و وفاق با سایر ارگان ها و جریانات سیاسی وفاق را با مردم پی می گرفت و اعتماد جامعه را بیشتر جلب می کرد؟**

اینها لازم و ملزوم یکدیگر هستند یعنی طبیعتا وفاق با مردم حتما موضوع مهمی است و بدون تردید هم شرط لازم و هم شرط کافی برای حل مسائل است ولی از طرف دیگر وفاق با سایر دستگاه ها هم همین گونه مهم است. به هر حال ما نمی توایم این مسائل تلمبار شده را که ظرف دهه ها با آن الان مواجه هستیم بدون وفاق درون دستگاهی حل کنیم؛ این نکته مهم است. نگاهمان نیز بر این نیست و نمی خواهیم اینکه نگاه کنیم که مجلس فرتاز از حقوق قانونی خود رفتار می کند. به هر حال استیضاح حق قانونی مجلس است. این استیضاح در کوتاه مدت بود، بله بود و همه این را می دانند و همگان اذعان دارند آنچه که به عنوان مشکلات اقتصادی با آن مواجه هستیم ظرف این شش ماه ایجاد نشده و حاصل عملکرد آقای دکتر همتی نبود. ما نگاهمان بر این است که مجلس از حق قانونی خود استفاده کرده و آنها هم در مسیر وفاق گام برمی دارند. در عین حالی که این مراقبت در درون دولت وجود دارد که وفاق را مراقبت کنیم که از مسیر خارج نشود.

◀ **بسیاری بر این باورند که دولت از ابتدا باید با جامعه مطرح می کرد که چه چیزی را از دولت گذشته تحویل گرفته تا در مواقع بحرانی و اعتراضات هدف حملات قرار نگیرد، چه اینکه شمه هایی از این مهم را رئیس جمهور در جریان استیضاح آقای همتی مطرح کرد که نمی خواهیم بگویم چه چیزی از دولت قبل گرفتیم، از**

آرمان ملی - حمید شجاعی: در واپسین روزهای زمستان ۱۴۰۳ در میانه شلوغی های شب عید با هماهنگی قبلی در فشردگی برنامه ها به سراغ سخنگوی دولت رفتیم تا از اقدامات، مسائل، مشکلات و آنچه که طی این شش ماه پر دولت گذشت صحبت کنیم. از وفاق ملی، قانون حجاب و موضع دولت، از اتفاقات پس از روی کار آمدن رئیس جمهور، از ناترازی ها و خاموشی ها، مشکلات اقتصادی، حملات تندروها به دولت و رئیس جمهور، استیضاح همتی و استعفای پزشکیان، مذاکره با آمریکا و... هر چند که چندی منتظر ماندیم تا سخنگوی دولت از جلسات فشرده بیاید، اما مهاجرانی با همان خوش رویی همیشگی با روی باز آمد و پاسخگوی سوالات ما بود. بیانش پر از امید بود همان امیدی که رئیس جمهور همواره در صحبت هایش دارد. می گفت از اینکه به مردم کالا برگ می دهیم ناراحتیم اما چاره ای جز این نداریم. با افتخار از ما جرای مازوت سوزی در ناترازی ها از مردم عذرخواهی کرد. اما نوبد آیندای بهتر و بهبود شرایط را داد که دولت تمام تلاش خود را برای حل مشکلات مردم خواهد کرد. تاکید بر این بود که گوش دولت شنواست و به دنبال حل مساله است. آنچه از نظراتن می گذرد گفت وگویی تفصیلی «آرمان ملی» با دکتر فاطمه مهاجرانی سخنگوی دولت چهار دهم پیرامون مسائل مختلف کشور است که در ادامه می خوانید.

◀ **در راستای وعده های دولت با گذشت ۶ ماه چقدر می توان گفت که دولت در راستای تحقق وعده ها گام برداشته، چه موانعی پیش رو بوده و چرا از این موانع با جداسعه به طور شفاف صحبتی وسختی گفته نشده است؟**
در موضوع مورد وعده های ریاست جمهوری آقای پزشکیان بسیار کم وعده بودند چون بسیار کم وعده دادند و جزو کاندیداهایی بودند که کاملا کم وعده بودند و برنامه ای که گفتند همان برنامه هفتم بود. چیزی که آمل و آرزوی همان سند چشم انداز ۲۰ ساله ایران بود. روی برخی از موضوعات وعده مشخص دادند و پیگیر وعده های خودشان هستند نه به خاطر خودشان به جهت اینکه ایشان می دانند و مومندد روی کلمه مومن تاکید می کنم. مومندد به اینکه باید نسبت به وعده ها نسبت به مردم پاسخگویی داشته باشند. لذا همه موضوعاتی که راجع به آن صحبت شده و در انتخابات هم صحبت کردند، جزو برنامه های آقای دکتر هست. مثلاً موضوعی مثل مذاکره حتما وقتی می گویم مذاکره، لزوما مد نظر ما صرفا یک کشور نیست، مذاکره یک مفهوم کلی است. طبیعتا ما الان با کشورهای اروپایی داریم مذاکره می کنیم حتی با آمریکا هم راجع به موضوعات خاصی اگر لازم شود می توان مذاکره داشت. به هر حال ما در راستای سه اصل عزت حکمت و مصلحت و در راستای منافع ملی هر کاری که لازم باشد برای کشور انجام خواهیم داد. وعده های رئیس جمهور هم وعده هایی است که برای بهتر شدن زندگی مردم دادند. البته این را می دانیم که در شش ماه گذشته وضع اقتصادی نه چندان خوبی داشتیم و به این مساله کاملا واقف هستیم. نکته ای که برای ما مهم است که مخاطبین شما بدانند ما از آنچه که ایجاد شده واقعا دفاع نمی کنیم و می دانیم شان و شخصیت و جایگاه مردم ایران حتما بهتر از اینهاست.

◀ **پس از بیانات مقام رهبری پیرامون منع مذاکره با آمریکا که گفتند اینها برای مذاکره نیامدند، در چنین شرایطی سیاست نگاه به شرق و تعامل با چین و روسیه، دی ۸ و کشورهای منطقه تقویت می شود یا پالس هایی هم به سمت غربی ها فرستاده خواهد شد؟**

رویکرد دولت رویکرد سیاست خارجه متوازن و متعادل، اما طبیعی است. همه کشورها هم همین کار را می کنند که طبیعتا بیشتر روی کشورهای همسایه و منطقه و کشورهای هم پیمان حساب می کند. این موضوع کاملا طبیعی است و چیز خارج از عرف نیست. طبیعتا اولویت دولت در راستای گسترش روابط بین المللی همسایگان، کشورهای منطقه، بریکس، اوراسیا و کشورهای عضو پیمان شانگهای و کشورهای دی ۸ است و شورهایی که با آنها مراداتی داریم، اما در راستای منافع ملی با حفظ اصول سه گانه حتما با هر جایی که لازم شود و جمع بندی بر آن باشیم و مدافعشان باشیم مردم و حقوق مردم است. لذا ما بر حل مسائل مردم بر وفاق مومنین.

یعنی اینگونه نیست که حتما این موضوع با نظرات مقام معظم رهبری حتما همه موضوعات با فرایندها با تاییداتی که لازم هست در این زمینه انجام بشوند، انجام می شود. اما اینگونه نیست که بگویم ما در دنیا را بسته ایم فقط می خواهیم با همین چند کشور کار کنیم. خیر؛ اینگونه نیست ما یک سیاست خارجه متوازن داریم و با حفظ اصول سه گانه و با توجه و نگاه به منافع ملی کشور کارها را انجام خواهیم داد.

◀ **یعنی اگر آمریکا رویکرد خود را نسبت به ایران تغییر دهد و مجددا بحث مذاکره را مطرح کند، این امکان وجود دارد که ایران باز هم به سمت مذاکره با آمریکا برود؟**

مذاکره اصولاً باید در یک فضای با رویکرد های برابر صورت بگیرد. مذاکره با تحکم که مذاکره نیست و اصلا به ضد خودش تبدیل می شود و به خروجی نمی رسد. مذاکره با تحکم به تحقیر تبدیل می شود و قرار نیست این اتفاق بیفتد. لذا ما اهل مذاکره هستیم، ما ملتی هستیم که داعیه دار این هستیم که از دیرباز اهل گفت وگو های بین الملل بودیم، اهل تعاملات بودیم و هنوز هم هستیم و آن کسی که از برجام خارج شد آمریکا بود. ما که رفیق صحبت کردیم سرداران دیپلماسی ما برای این دستاورد زحمت کشیدند و واخارج شد. ماکه مذاکره کردیم ما ثابت کردیم اهل مذاکره هستیم این موضوعی است که من امیدوارم دنیا فراموش نکند و زمانی از آن نگذشته، آمریکا از برجام خارج شد و ما در برجام بودیم و هنوز هم هستیم. نکته ای که مهم است اینکه مذاکره از موقعیت برابر است و با موضع تهدید و ارباب مذاکره معنا ندارد. مذاکره باید از موضع احترام، موضع برابر و در راستای حل مسائل باشد نه در راستای آنچه که من می فرمایم شما عرض می کنید اینکه مذاکره نیست.

◀ **یکی از وعده های آقای رئیس جمهور که بسیار هم مورد استقبال قشر زنان قرار گرفت بحث عفاف و حجاب و نوع برخورد با دختران و زنان بود، اما بعد از تصویب قانون حجاب در مجلس و عدم پذیرش و اجرای آن از سوی دولت چالش هایی در این حوزه پیش آمده، اساسا موضوع دولت در بحث قانون حجاب چیست و قرار است این قانون کنار گذاشته شود؟**

حجاب یک مقوله فرهنگی و تربیتی است که بعد منجر به هنجاری می شود. طبیعتا با مقوله های هنجاری و فرهنگی و تربیتی نمی شود با رویکرد های خیلی سلبی برخورد کرد. خروجی های آن را دیدیم و سال های سال است این را می آراییم و بدیهی است که این یکی از دستاورد های وفاق است. اتفاقاً آن چیزی که یکی از دستاورد های وفاق است و اتفاقا خوب می شود به عنوان نه دستاورد شخص رئیس جمهور که حتما اینگونه است، دستاورد دیدگاه رئیس جمهور در راستای وفاق از آن یاد کرد همین است. به هر حال این دیدگاه است که باعث شد که آن قانون با محدودیت هایی که درونش بود اجرا نشود. من نمی گویم آن قانون سراسر ایراد بود، هیچ قانونی نیست که سراسر ایراد باشد، هیچ قانونی هم نیست که سراسر خوبی باشد، به هر حال همه قوانین جاهایی دارند که جای نقد بای است. ولی آنچه که مشخص بود شرایط جامعه ما برای چنین چیزی آماده نبود. ممکن بود این قانون در دهه ۶۰ جواب دهد ولی در دهه ۴۰ تا ۱۴۱۰ دیگر جواب نمی داد و اتفاقاً این دستاورد وفاق بود.

◀ **برخی مطرح می کنند که پس از تحولات سال ۱۴۰۱ باید یک نوع نگاه جدیدی از نوع پوشش و بحث حجاب بین حاکمیت و مردم ایجاد شود، چقدر به این مساله معتقد هستید؟**

چند منظر برای این موضوع وجود دارد. یک منظر شرعی و فقهی است، یک منظر، منظر اجتماعی است یک منظر قانونی و یک منظر اجرایی است. لذا هم منظر شرعی را داریم که بالاخره اگر می خواهد تعریفی صورت بگیرد فقها باید این کارو انجام دهند. آنهاهی که بلد این کار هستند باید این کار را انجام دهند. کما اینکه سال های گذشته